

**LËNDA: PROGRAMI DHE FONDI I PYETJEVE PËR PROVIMIN E
SHTETIT PËR NËNPROFESIONIN INSTRUMENTE MUZIKORË.**

Tryeza e lëndës

1. Orjentim

2. Qëllimi

3. Përmbajtja lëndore e programit

3.1 Historia e Muzikës Botërore

3.2 Teoria bazë muzikore

3.3 Format dhe strukturat e veprave muzikore.

4. Instrumentet muzikore

4.1 Instrumentet dhe formacionet e ndyshme të muzikës së dhomës

4.2 Instrumentet e orkestrës sinfonike.

4.3 Instrumentet tradicionale kombëtare.

LËNDA: PROGRAMI DHE FONDI I PYETJEVE PËR PROVIMIN E SHTETIT PËR NËNPROFESIONIN INSTRUMENTE MUZIKORË.

1. Orjntim

Në hartimin e programit dhe përpilimin e pyetjeve është mbajtur parasysh aspekti historik i përvojave pedagogjike-profesionale nëpërmjet, metodave dhe metodikave të aplikuara në institucionet e arsimit të mesëm e të lartë si dhe të institucioneve të artit në Republikën e Shqipërisë.

Programi mësimor përfshin studimet në teknikat analitike që mbulojnë të gjithë historinë e praktikës muzikor (metodologjitë e studimeve të specializuara dhe qasjet teorike të caktuara si dhe metodologjitë e përcaktuara historikisht) si studime të aplikuara në veprat muzikore; Theksi është vendosur mbi njohjen e teorisë bazë të muzikës dhe zhvillimin e aftësive interpretuese të saj (të kënduarit, vesh-trajnim, realizimi i muzikës, pjesë në instrument).

Gjithëashtu duke u mbështetur në kurrikulën e re dhe programet lëndore që kandidatët kanë absorbuar nëpërmjet shkollimit, testi i fondit të pyetjeve do të përfshij një prezantim të plotë të njohurive themelore teorike të artit dhe të përfaqësuesve më në zë të kësaj fushe.

2. Qëllimi

Synimi themelor i këtij programi është që t'i aftësojë pjesëmarrësit me dijenitë se cilat janë etapat themelore të zveçillimit stilistik, pedagogjik-muzikorë si dhe cilat janë zhanret, formacionet dhe teknologjia e kësaj fushe.

Vend të posaçëm në program zënë proceset bazë të zhvillimit historik muzikor të periudhës;

(Barokë, Klasikë, Romantikë, Impresionizmi, muzika e shekullit XX dhe ajo bashkëkohore) të cilat zbërthejnë kategoritë themelore të logjikës së të menduarit dhe të perceptuarit të kandidatëve.

3. Përmbajtja lëndore e programit

3.1 Historia e Muzikës Botërore, ka një trajtim të përqëndruar teorik të çështjeve kryesore muzikore në evolucionin e mendimit dhe të gjuhës muzikore e cila shprehet dhe në fushën e interpretimit dhe instrumentave muzikorë. Në këtë kuadër, duhet të studiohen dhe të njihen në mënyrë edhe më specifike për qasjet e ndryshme midis autorit, veprës dhe stilit.

Trajtimi teorik i çështjeve duhet të shoqërohet me studim teorik, dëgjime përkatëse muzikore dhe analiza të përgjithshme të tyre.

Konkretisht

a) Studimi i perjudhës **Baroke**. Veprat, instrumentet dhe kompozitorët përfaqësues të kësaj perjudhe muzikore.

b) Studimi i perjudhës **Klasike**. Veprat vokalo-sinfonike, instrumentet dhe kompozitorët përfaqësues të kësaj perjudhe muzikore.

c) Studimi i perjudhës **Romantike**. Veprat sinfonike, instrumentale, dhe kompozitorët përfaqësues të kësaj perjudhe muzikore.

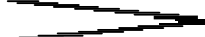
d) Kompozitorët përfaqësues të shekullit XX-të.

3.2 Teoria bazë muzikore

Teoria e muzikës, moduli "**Solfezh, Harmoni, Analizë forme**" e cila tradicionalisht përqendrohet në studimin e elementeve simbolik të muzikës me të cilat kjo e fundit është e shkruar përmban njohuri të rëndësishme dhe të domosdoshme për zberthimin e çështjeve stilistike dhe teknike të veprave muzikore.

a) Konceptet themelore të tilla si shkallët muzikore, çelësat, intervalet, ritëmi, etj

b) Dinamika muzikore dhe përdorimi i saj në gjuhën Italicë dhe Angleze.

<i>piano</i>	soft	soft	<i>p</i>
<i>forte</i>	loud	loud	<i>f</i>
<i>mezzo-forte</i>	half loud	moderately loud	<i>mf</i>
<i>mezzo-piano</i>	half soft	moderately soft	<i>mp</i>
<i>pianissimo</i>	as soft as possible	very soft	<i>pp</i>
<i>fortissimo</i>	as loud as possible	very loud	<i>ff</i>
<i>forte piano</i>	loud soft	loud then immediately soft i.e. an accent	<i>fp</i>
<i>forzato</i> or <i>sforzato</i> or <i>sforzando</i>	forced/forcing	accent	<i>fz</i> or <i>sf</i> or <i>sfz</i>
<i>rinforzando</i>	reinforcing	sudden accent	<i>rf</i> or <i>rfz</i> or <i>rinf</i>
<i>crescendo</i>	get louder	get louder	<i>cresc.</i> or
<i>diminuendo</i> or <i>decrescendo</i>	get softer	get softer	<i>dim.</i> or <i>decresc.</i> or

c) Akordet muzikore, ndertimi dhe emertimi i tyre ne tonalitetet e ndryshme mazhore dhe minore.

Akordet muzikore janë një pjesë shumë e rëndësishme e zhvillimit të gjuhës muzikore. Kompozitorët i përdorin ato për të harmonizuar dhe zhvilluar konceptin melodik. Këtu ju mund të shihni se si Beethoven ka harmonizuar në një mënyrë shumë të thjeshtë melodinë Oda e Gëzimit (Ode to Joy). Disa akorde janë të përmbysura.

Shëmbull

3.3 Format dhe strukturat e veprave muzikore.

Çdo pjesë muzikore është e përbërë nga fraza ose seksione të organizuara që ne tërsinë e tyre paraqesin një formë muzikore të përcaktuar.

Njohurtë e mara në lëndën e analizës së formës ju udhëzojnë që të përcaktoni qartë formën e një pjese ose veprave muzikore.

Si ka evoluar dhe si paraqitet në mënyrë skematike forma muzikore?

Shëmbull

- **Kenge, Strofa**----- **AAA, etc.**
- **Dy pjesesh i thjeshte**----- **AB**
- **Tre pjesesh i thjeshte** ----- **ABA**
- **Rondo** ----- **ABACA**
- **Forma e sonates** – Paraqitja e temave: (Tema 1 - Tema 2) --- Zhvillim ---
Permledhja: (Tema 1 - Tema 2)

Ps. Gërmat kapitale anash formës muzikore janë përdorur për të dalluar përbërjen dhe ndryshimet e seksioneve.

Shëmbuj të zhanreve instrumentale:

- **Dance** ----- **Valle**
- **Fantasia** ----- **Fantazi**
- **Prelude** ----- **Prelud**
- **Tocatta** ----- **Tokata**
- **Fugue** ----- **Fugë**

- **Sonata** -----**Sonatë**
- **Suite**-----**Suitë**
- **Concerto** -----**Koncert**
- **Symphony**-----**Sinfoni**
- **Symphonic poem** -----**Poemë simfonike**

Shëmbuj të zhanreve vokale:

• Opera	Opera
• Solo cantata	Kantatë vokale
• Madrigal	Madrigal
• Song	Këngë
• Romanza vocale	Romanza vocale

4. Instrumentet muzikore

4.1 Instrumentet dhe formacionet e ndyshme të muzikës së dhomës

Pothuajse të gjitha llojet e muzikës së dhomës kërkojnë përdorimin e instrumenteve muzikor dhe në këtë mënyrë instrumentet janë pjesë themelore e formave të muzikës.

Kuarteti i harqeve, instrumentet më të përdorura në këtë ansambël janë violinë, violë, cello.

Kuinteti i frymes instrumentet më të përdorura në këtë ansambël janë

Flaut, oboe, klarinet, fagot, korno.

Në të dy këto formacion edhe instrumenti i pianos është i aktivizuar duke i dhene një kuptim ndryshe formacionit.

Kuinteti i Tunxhit instrumentet më të përdorura në këtë ansambël janë

tromba, korno, tromboni, bas tuba.

Kompozitorë kanë shkruar muzikë për pothuajse çdo kombinim të mundshme të këtyre instrumenteve.

Teoritë e avancuara dhe praktikat e përdorura në muzikën e dhomës janë pjesë e studimit, të lëndës njohuri mbi instrumentet muzikore.

4.2 Instrumentet e orkestrës simfonike.

Zhvillimit dhe pjesëmarrja e instrumenteve muzikore në orkestrën simfonike përjetë pejudhave klasike, romantike dhe moderne.

4.3 Instrumentet tradicionale kombëtare.

Njohuri të instrumenteve muzikore tradicionale.

- a) Instrumentet kordofon
- b) Instrumentet ajrofon
- c) instrumentet membranofon

[Programi i përbashkët për të gjitha nënprofesionet e Provimit të Shtetit në Mësuesi](#)

PROGRAMI I PËRGATITJES PEDAGOGJIKE PËR TË GJITHË MËSUESIT E RINJ

Nr.	KOMPONENTËT E PROGRAMIT TË PEDAGOGJISË	
I	Kurikula e Arsimit Parauniversitar	
a.	<p>Temat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fusha e kurrikulës • Zhvillimi kurrikulës • Hartimi kurrikulës • Qëllimet, synimet dhe objektivat • Zbatimi kurrikulës <p>Literatura: Allan C. Orstein dhe Francis P. Hunkins “Kurrikula, bazat, parimet dhe problemet” faqe 1-45, 285 - 467</p>	
b.	<ul style="list-style-type: none"> • Planet dhe programet mësimor <p>Literatura: Plani dhe programi mësimor i lëndës që secili mësues zbaton në praktikë</p>	
c.	<ul style="list-style-type: none"> • Procesi i të nxënës <p>Literatura: Sula G. Kursi leksioneve 2011</p>	

II.	Metoda e mësimdhënies dhe mendimi kritik	
A	Literatura : Temple, Craford et al “Strategji e mësimdhënies e të të nxënit në klasat mendimtare” 2006	
B	Literatura: Musai B “Metodologji e Mësimdhënies” 2003, Faqe 79-164	
C	<p>Temat</p> <ul style="list-style-type: none"> • “Planifikimi i mësimi • “Metodat e mësimdhënies <p>Literatura: Grup Autorësh “ Metodat e mësimdhënies – (Manual për mësuesit e rinj)” 1999 faqe 56 – 119</p>	
D	Literatura: Levis Vaughn dhe Chris Macdonald “Fuqia e të menduarit kritik” 2010	
E	Literatura : Jeff Zwiers “Zhvillimi i shprehive të të menduarit në klasat 6 deri 12”, 2006.	
III	Aftësitë ndërkurikulare	
	<p>Temat :</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zhvillimi psikologjik i moshës shkollore • Përfshirja e prindërve në edukim • Motivacioni dhe mësuesi • Roli dhe shprehitë profesionale të mësuesit <p>Literatura: Tamo A. Karaj TH. Rapti E.” Mësimdhënia e të nxënit” 2005 Faqe 5-62, 216-246, 293-349.</p>	
IV	Vlerësimi nxënësve	
A	Literatura: Mita .N. “Vlerësimi i nxënësve” - Cikël leksionesh faqe 1-90.	
B	Literatura : grup autorësh “ Si të shkruajmë objektivat për mësimdhënien e vlerësimin” 2009	
	<p>Temat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vlerësimi nxënësit • Vlerësimi mësimdhënies <p>Literatura: Grup Autorësh “Metoda të mësimdhënies. (Manual për Mësuesit e rinj)” 1999 Faqe 137 – 177 dhe 211 -223</p>	

V	Menaxhimi klasës	
A	Temat : <ul style="list-style-type: none"> • Menaxhimi i klasës • Trajtimi diferencuar i nxënësve Literatur: Tamo A. Karaj TH. Rapti E.” Mësimdhënia e të nxënimit” 2005 Faqe 246- 293.	
B	Tema : <ul style="list-style-type: none"> • Organizimi dhe drejtimi klasës Literatur: Grup Autorësh “Metoda të mësimdhënies Manual për mësuesit e rrinj” 1999 Faqe 118 -137	
C.	Literatur : Karaj Th. “ Menaxhimi Klasës” 2009	
VI	Psikologjia e zhvillimit	
	Literature: Karaj. Th. “Psikologjia e zhvillimit të fëmijës” 2005	

PROGRAM I DREJTSHKRIMIT PËR PROVIMIN E SHTETIT NË MËSUESI

I. DREJTSHKRIMI I ZANOREVE

1. Zanorja e e theksuar dhe e patheksuar
2. Zanorja ë e patheksuar
 - 2.1 ë-ja paratheksore
 - 2.2 ë-ja pastheksore
 - 2.3 ë-ja fundore
- 3 Zanorja **u, i** dhe **y, u** dhe **y**.
4. Grupe zanoresh dhe diftongje
 - 4.1 **ie** dhe **je**
 - 4.2 **ye**
 - 4.3 **ua, ue**
- 5 **Apostrofi**

II. DREJTSHKRIMI I BASHKËTINGËLLOREVE

1. Bashkëtingëlloret e zëshme në fund dhe në trup të fjalës
2. Bashkëtingëlloret nistore **sh, zh, c, s, z**
3. Bashkëtingëllorja **j**
4. Bashkëtingëllorja **h**
5. Bashkëtingëllorja **rr**
6. Bashkëtingëllorja **nj** në trup dhe në fund të fjalës
7. Grupe bashkëtingëlloresh (**mb, nd, ng, ngj**)
8. Takime bashkëtingëlloresh
 - 8.1 Takimi i **t** -së me **sh**-në
 - 8.2 Takimi i **g**-së ose i **n**-së me **j**-në
 - 8.3 Takimi i **d**-së, **s**-së, **t**-së ose i **z**-së me **h**-në
 - 8.4 Takimi i **d**-së me **t**-në

III. DREJTSHKRIMI I DISA FJALËVE TË HUAJA DHE I EMRAVE TË PËRVEÇËM TË HUAJ

1. Fjalët që kanë **-ia, ie, io, iu** me **i** të patheksuar në trup të tyre
2. Fjalët me burim nga latinishtja a nga gjuhët romane, si edhe nga greqishtja, të cilat në gjuhën shqipe kanë një **c** të ndjekur nga zanorja **e** ose **i**
3. Emrat e huaj të përveçëm

IV. ÇËSHTJE GRAMATIKORE

1. Drejtshkrimi i disa trajtave të shumësit të emrave dhe të mbiemrave
 - 1.1 Emrat femërorë me **-ë**
 - 1.2 Emrat dhe mbiemrat mashkullorë me **-al, -an, -ar, -ec, -el, -er, -et, -ez, -ii, -ir, -al, -on, -oz, -un**
2. Drejtshkrimi i nyjës së përparme
3. Drejtshkrimi i fjalëve njësh, ndaras dhe me vizë në mes

V. PËRDORIMI I SHKRONJAVE TË MËDHA

1. Tek emrat dhe mbiemrat e personave, epitetet ose ofiqet (nofkat) që janë pjesë përbërëse e tyre, si edhe tek pseudonimet.
2. Tek emërtimet e funksioneve shtetërore, politike e ushtarake, të gradave, të titujve fetarë etj.
3. Tek emërtimet e funksioneve zyrtare e shoqërore më të larta, titujt më të lartë të nderit në RSH dhe tek emërtimet e urdhrave e të medaljeve shtetërore.
4. Tek emrat e përveçëm të botës mitologjike e fetare, si edhe tek ato të figurave e të tregimeve popullore
5. Tek emërtimet gjeografike e territoriale-administrative si edhe tek emrat e tjerë të vendeve
6. Tek emërtimet e periudhave, të ngjarjeve, të akteve e të dokumenteve historike me rëndësi kombëtare ose ndërkombëtare, të monumenteve historike e të monumenteve të kultures
7. Tek emërtimet zyrtare (të sotme ose historike) të institucioneve të shtetit e të partive, si edhe tek emërtimet e organizatave shoqërore e të njësive ushtarake kryesore.
8. Tek emërtimet e festave kombëtare dhe ndërkombëtare
9. Tek titujt e gazetave, të revistave e të librave.

LITERATURA

1. Drejtshkrimi i gjuhës shqipe, Tiranë, 1973
2. Gjuha letrare për të gjithë, Tiranë, 1976
3. Rami Memushaj, Shqipja standard. Si ta flasim dhe ta shkruajmë?